

Ασφαλής χρήση του Διαδικτύου

Συνοπτικός οδηγός για τους εκπαιδευτικούς

Στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεργασίας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΜΟΝΑΔΑ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ (Μ.Ε.Υ.)
Β' ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΙΔΩΝ "Π. & Α. ΚΥΡΙΑΚΟΥ"

Υπό την αιγίδα της
Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Αγαπητοί εκπαιδευτικοί,

Η προετοιμασία και η εξοικείωση των μαθητών σε θέματα ασφαλούς χρήσης του Διαδικτύου αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες του ψηφιακού σχολείου, είναι δε μια από τις προτεραιότητες των περισσότερων Ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι σημαντικός στη εμπέδωση αυτής της δεξιότητας από τους μαθητές, τόσο στην πρωτοβάθμια, όσο και στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Έτσι, με την πολύτιμη βοήθεια του εκπαιδευτικού, οι μαθητές από μικρή ηλικία θα μάθουν κανόνες ασφαλούς συμπεριφοράς στο Διαδίκτυο, και θα γνωρίζουν τόσο τα δικαιώματα όσο και τις υποχρεώσεις τους στους ψηφιακούς κόσμους.

Το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, στην προσπάθειά του να παρέχει όσο το δυνατό περισσότερα εφόδια στους εκπαιδευτικούς, υλοποιεί μια σειρά πρωτοβουλιών που σκοπό έχουν την αρτιότερη εκπαίδευσή τους σε θέματα ασφαλούς πλοήγησης στο Διαδίκτυο. Μοχλό αυτών των πρωτοβουλιών αποτελεί το γεγονός ότι το Διαδίκτυο είναι πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας των παιδιών, οπότε και ο ρόλος του εκπαιδευτικού οφείλει να ανοίξει προς την κατεύθυνση ανάπτυξης αυτής της ικανότητας.

Ο «Συνοπτικός οδηγός για τους εκπαιδευτικούς» έχει ως στόχο να σας εφοδιάσει με χρήσιμες πληροφορίες και να σας παρέχει συγκεκριμένες συμβουλές για θέματα που αφορούν στην ασφαλή και με κανόνες

πλοήγηση, σε θέματα που αφορούν τόσο την συμπεριφορά των μαθητών στο Διαδίκτυο, όσο και την αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων που μπορούν να προκύψουν.

Η εμπάθυνση σε θέματα ασφαλούς πλοήγησης του Διαδικτύου μπορεί μετέπειτα να επιτευχθεί με την χρήση των δύο ειδικών εκπαιδευτικών εγχειριδίων «Μαθαίνω να σερφάρω δημιουργικά και με ασφάλεια» από τους υπεύθυνους ιστοχώρους του Υπουργείου, εγχειριδίων που απευθύνονται αμιγώς σε εκπαιδευτικούς και περιλαμβάνουν θεωρία και ασκήσεις.

Οι παραπάνω πρωτοβουλίες υλοποιούνται στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και της Μονάδας Εφηβικής Υγείας της Β' Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών - Μέλους του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου, υπό την αιγίδα και συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του προγράμματος πλαισίου Safer Internet.

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ANNA ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Η γνώση είναι δύναμη

- Μάθετε τι είναι το Διαδίκτυο και μάθετε να «σερφέρετε». Έτσι μόνο, θα μπορέσετε:
 1. **να κατανοήσετε τους πιθανούς κινδύνους** και τους τρόπους να τους εξηγήσετε στα παιδιά και να τα μάθετε να τους αποφεύγουν.
 2. **να ενθαρρύνετε τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν το Διαδίκτυο** για να επικοινωνήσουν, να μελετήσουν, να διασκεδάσουν και να βρουν πληροφορίες με σωστό τρόπο, όντας υπεύθυνα, σωστά ενημερωμένα και επάγρυπνα.

- Εμπνεύστε εμπιστοσύνη: θυμηθείτε ότι, ακόμα και αν οι μαθητές σας είναι κατά πολύ καλύτεροι από εσάς σε τεχνικά θέματα που σχετίζονται με τους υπολογιστές και το Διαδίκτυο, εσείς **έχετε την εμπειρία ζωής και ανεπτυγμένη την απαραίτητη κριτική σκέψη** που μπορεί να υποστηρίξει τα παιδιά στην διαδικασία της αναγνώρισης και της διαφοροποίησης των ευκαιριών και των κινδύνων του Διαδικτύου.

Η πληροφορία στο Διαδίκτυο

- Χρησιμοποιήστε το Διαδίκτυο ως **ένα πολύτιμο εργαλείο γνώσης** και εξερεύνησης μέσα στην τάξη.
- **Βρείτε ιστοχώρους κατάλληλους** για τα παιδιά με επιμορφωτικό περιεχόμενο επάνω στο αντικείμενό σας και σερφάρετε σε αυτούς τους χώρους μέσα στην τάξη.
- Μάθετε στα παιδιά να αντιμετωπίζουν με **κριτική σκέψη το περιεχόμενο του Διαδικτύου**. Όλοι οι χρήστες του Διαδικτύου μπορούν να είναι και οι συγγραφείς των πληροφοριών, οπότε και η αξιοπιστία του περιεχομένου πρέπει να διασταυρώνεται και με άλλες πηγές (εγκυκλοπαίδειες, εκπαιδευτικός, γονέας), καθώς πολλές πληροφορίες ενδέχεται να είναι παραπλανητικές ή λανθασμένες.
- Μάθετε στα παιδιά πώς μπορούν να **αναζητούν στοχευμένα στο Διαδίκτυο**, έτσι ώστε να λαμβάνουν συγκεκριμένα αποτελέσματα στις αναζητήσεις τους.
- Μάθετε στα παιδιά **να σας ενημερώνουν** αμέσως για ιστοσελίδες ρατσιστικού, εξτρεμιστικού, παρα-θρησκευτικού ή άλλου επιβλαβούς περιεχομένου για αυτά.
- Μάθετε στα παιδιά να **αναγνωρίζουν τι είναι πληροφορία και τι διαφήμιση στο Διαδίκτυο**. Εξηγήστε στα παιδιά με παραδείγματα ότι πολλές ιστοσελίδες που δίνουν πρόσβαση σε πληροφορία και υπηρεσίες δωρεάν, ακόμα και ιστοσελίδες παιχνιδιών ή διασκεδαστικών δραστηριοτήτων, ανήκουν σε κερδοσκοπικές εταιρίες που κερδίζουν μέσα από την (κρυμμένη) διαφήμιση, προτρέποντας με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά στην αγορά αγαθών ή στην έμμεση επιρροή των καταναλωτικών συνηθειών της οικογένειάς τους (π.χ. αγορά προϊόντων μια συγκεκριμένης μάρκας).

Επικοινωνία και προστασία της ιδιωτικής ζωής στο Διαδίκτυο

- **«Σκέψου πριν δημοσιεύσεις!»** Από τη στιγμή που ανεβάζουμε οτιδήποτε στο Διαδίκτυο, αυτό παύει να είναι προσωπικό και γίνεται δημοσίως προσβάσιμο, οπουδήποτε στον κόσμο. Εξηγήστε το ζήτημα αυτό στα παιδιά και συζητήστε το στην τάξη. Ζητήστε από τα μεγαλύτερα παιδιά να αναζητήσουν τα ίδια τους εαυτούς τους στο Διαδίκτυο («Google yourself!») για να δουν ποιες πληροφορίες θα εμφανιστούν στην οθόνη τους.
- Μέσα από διαδραστική συζήτηση, μάθετε στα **παιδιά να προστατεύουν τα προσωπικά δεδομένα τους**: να μη δίνουν σε κανένα τη διεύθυνση της κατοικίας τους, αριθμούς τηλεφώνων, το όνομα του σχολείου τους, τη φωτογραφία τους ή τους κωδικούς πρόσβασης στο Διαδίκτυο. Το ίδιο ισχύει για τα δεδομένα των φίλων τους. Με τη βοήθεια μιας φωτογραφίας που θα βρείτε στο Διαδίκτυο, συζητήστε με τα παιδιά ποια στοιχεία της φωτογραφίας αυτής στοχοποιούν τα άτομα της φωτογραφίας στο φυσικό κόσμο.
- Για τα μεγαλύτερα παιδιά είναι βασικό να τονιστεί η σημασία της **αποφυγής δημοσίευσης φωτογραφιών στο Διαδίκτυο**, ιδιαίτερα αυτών που αντικατοπτρίζουν προσωπικές στιγμές. Εξηγήστε τους ότι κάτι τέτοιο μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη ζωή τους, τώρα ή στο μέλλον.

- Εξηγήστε στα μεγαλύτερα παιδιά **το οξύμωρο της αλόγιστης δημοσίευσης προσωπικών δεδομένων στο Διαδίκτυο** - με την εντύπωση ότι η δημοσίευση αυτή γίνεται μόνο προς τους φίλους τους - σε σχέση με την απόκρυψη των δραστηριοτήτων τους στο Διαδίκτυο από τους γονείς τους, ως δικαίωμά τους στην ιδιωτική τους ζωή. Εξηγήστε τους ότι στο Διαδίκτυο τίποτα δεν παραμένει ιδιωτικό.
- Συζητήστε για τα **«greeklish»!** Είναι βασικό τα παιδιά να κατανοήσουν ότι η αποτύπωση ελληνικών λέξεων με λατινικούς χαρακτήρες αποτελεί μια πρόχειρη και γρήγορη γραφή σε συγκεκριμένες περιπτώσεις άτυπης επικοινωνίας ή επικοινωνίας με φίλους και δεν μπορεί να αντικαταστήσει την Ελληνική γλώσσα που πρέπει να την γνωρίζουν σωστά.
- **Κουίζ και διαγωνισμοί στο Διαδίκτυο:** εξηγήστε στα παιδιά ότι δεν πρέπει ποτέ να γράφονται σε κουίζ ή διαγωνισμούς στο Διαδίκτυο εάν δεν έχουν πρώτα ενημερώσει τους γονείς τους, εάν δεν έχουν διασταυρώσει την εγκυρότητά τους και εάν δεν έχουν διαβάσει και κατανοήσει τους όρους χρήσης και προστασίας των προσωπικών τους στοιχείων. Τέτοιου είδους δραστηριότητες μπορεί να έχουν ως μοναδικό στόχο την απόκτηση προσωπικών δεδομένων, την ακούσια εγγραφή σε υπηρεσίες με υπέρογκες χρεώσεις, την αρχή αποστολής διαφημιστικών μηνυμάτων, ή ακόμα και την εκμετάλλευση του παιδιού σε διαφημιστικά ερωτηματολόγια ή καμπάνιες. Μπορεί επίσης, να είναι ψευδείς διαγωνισμοί με στόχο την απόκτηση στο μέλλον ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων από τους ανήλικους χρήστες (μέθοδοι «Phishing») με στόχο να βλάψουν οικονομικά την οικογένεια.

Άγνωστοι και Διαδίκτυο

- **Συζητήστε με τα παιδιά για τους αγνώστους στο Διαδίκτυο.** Τα παιδιά πρέπει να αντιληφθούν ότι οι άνθρωποι στο Διαδίκτυο, ακόμα και αυτοί με τους οποίους αλληλογραφούν ή συνομιλούν ακόμα και για πολύ καιρό, αλλά δεν τους γνωρίζουν στον φυσικό κόσμο, δεν είναι πάντοτε αυτοί που φαίνεται ότι είναι. Οι άνθρωποι δεν λένε πάντοτε την αλήθεια στο Διαδίκτυο. Πρέπει λοιπόν να αντιμετωπίζονται πάντα ως άγνωστοι.
- **Συχνά τα παιδιά αποφεύγουν να αναφέρουν τα δυσάρεστα** που συναντούν στο Διαδίκτυο. Έτσι, πρέπει να μάθουν ότι εάν κάποιος τους πει ή τους γράψει κάτι κατά τη διάρκεια απευθείας σύνδεσης ή με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το οποίο είναι δυσάρεστο ή τους προκαλεί ανησυχία δεν φταίνε αυτά και γι' αυτό θα πρέπει να το αναφέρουν άμεσα στους γονείς τους ή σε εσάς.
- Εξηγήστε στα παιδιά ότι πρέπει να είναι **ιδιαίτερα προσεκτικά κατά τις συνομιλίες** τους στο Διαδίκτυο. Ακόμη και σε έναν χώρο συνομιλίας που υποτίθεται ότι είναι μόνο για παιδιά, δεν είναι, προς το παρόν, δυνατόν να ελεγχθεί εάν όλοι οι συμμετέχοντες είναι παιδιά. Μπορεί να συμμετέχει ένα ενήλικας που δηλώνει ότι είναι παιδί και που προσπαθεί να παραπλανήσει κάποια άλλα παιδιά.

- **Πρέπει να βεβαιωθείτε ότι τα παιδιά δεν συναντούν κάποιο άτομο που γνώρισαν για πρώτη φορά στο Διαδίκτυο.** Ακόμα και αν τα παιδιά επιμένουν ότι έχουν δει φωτογραφία του ατόμου αυτού, εξηγήστε τους ότι η φωτογραφία αυτή μπορεί να είναι πλαστή για να τα αποπλανήσει σε μια συνάντηση από κακόβουλους. Ακόμα και αν δουν κάποιον μέσω κάμερας web, πάλι διατρέχουν τον ίδιο κίνδυνο από πιθανά παιδοφιλικά ή άλλα κυκλώματα τα οποία ενδεχομένως να έχουν επιστρατεύσει και ανήλικα παιδιά με σκοπό να προσελκύσουν άλλα παιδιά.
- **Μάθετε στα παιδιά να μην απαντούν ποτέ σε πρόστυχα ή δელεαστικά μηνύματα.** Εάν λαμβάνουν πρόστυχα ή προσβλητικά μηνύματα ή μηνύματα που δεν κατανοούν ή δουν απρεπείς εικόνες στο Διαδίκτυο, πρέπει πάντοτε να σας το λένε. **Σκόπιμο είναι να αναφέρετε παρόμοια προβλήματα στην Γραμμή Βοηθείας του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου, τηλέφωνο χωρίς χρέωση 800 11 800 15 / email help@saferinternet.gr,** που υλοποιείται από τη Μονάδα Εφηβικής Υγείας της Β' Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΥΠΟ.ΣΤΗΡΙΖΟ
ΜΟΝΑΔΑ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ (Μ.Ε.Υ.)
ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΡΟΛΟΥ ΣΚΟΥΦΑ 80011 80015

Γραμμή Βοηθείας:

800 11 800 15

(Τηλέφωνο χωρίς χρέωση)

Email:

help@saferinternet.gr

Αποφυγή ανεπιθύμητων μηνυμάτων και ιών

- Μάθετε στα παιδιά να **μην ανοίγουν ηλεκτρονικό ταχυδρομείο από άτομα που δεν γνωρίζουν**, γιατί μπορούν να μεταδώσουν ιούς στον υπολογιστή. Επίσης, μάθετέ τα να μην ανοίγουν ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ακόμα και από άτομα που γνωρίζουν, εφόσον δεν αναμένουν κάποιο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο από αυτά. Στην παραπάνω περίπτωση μπορεί η διεύθυνση κάποιου ατόμου που γνωρίζουμε να έχει παγιδευτεί και να χρησιμοποιείται για να αποστέλλει ιούς σε άλλους χρήστες.
- Μάθετε στα παιδιά να **μην κλικάρουν ποτέ σε συνδέσμους που βρίσκουν μέσα σε ηλεκτρονικά μηνύματα**, ακόμα και αν τα μηνύματα αυτά προέρχονται από άτομα που γνωρίζουν, καθώς οι σύνδεσμοι αυτοί μπορεί να προωθούν σε ιστοσελίδες κλοπής προσωπικών δεδομένων ή εγκατάστασης ιών στον υπολογιστή. Μάθετέ τα πάντα να πληκτρολογούν εκείνα την διεύθυνση της ιστοσελίδας που θέλουν να επισκεφτούν.
- Μάθετε στα παιδιά να χρησιμοποιούν την δυνατότητα **αποθήκευσης μιας ιστοσελίδας στα «Αγαπημένα»** τους.

Διαδίκτυο και πνευματική ιδιοκτησία

- Εξηγήστε στα παιδιά **τη σημασία της πνευματική ιδιοκτησίας**, μέσα από παραδείγματα. Ρωτήστε τα, εάν θα ήθελαν κάποιος τρίτος να χρησιμοποιούσε κάποιες δικές τους δημιουργίες δίχως να τους ρωτήσει. Εξηγήστε στα παιδιά ότι δεν πρέπει να κατεβάζουν λογισμικό, μουσική, βίντεο, ή οτιδήποτε από το Διαδίκτυο ή μέσω του κινητού τους τηλεφώνου που αναφέρει πνευματική ιδιοκτησία, γιατί εκείνη τη στιγμή παρανομούν χωρίς να το ξέρουν.
- Εξηγήστε στα παιδιά ότι **δεν μπορούν να ανεβάζουν φωτογραφίες ή βίντεο στο Διαδίκτυο όπου απεικονίζονται φίλοι τους ή άλλα άτομα**, εάν οι φίλοι ή τα άτομα αυτά δεν έχουν πρώτα συμφωνήσει για τη δημοσίευση της φωτογραφίας ή του βίντεο. Κάθε ένας από εμάς είναι κάτοχος της «πνευματικής ιδιοκτησίας» του εαυτού μας, και αυτό πρέπει να γίνεται απολύτως σεβαστό.

Διαδίκτυο και υπερβολική ενασχόληση

- Η πρόληψη από την «εξάρτηση» στο Διαδίκτυο είναι εύκολη, αρκεί να λάβετε εγκαίρως υπόψη σας τα σημάδια που δείχνει ένα παιδί και να **ζητήσετε άμεσα βοήθεια από τους ειδικούς**.
- Ως εκπαιδευτικός μπορείτε να βοηθήσετε στον εντοπισμό των παιδιών που οδεύουν προς την εξάρτηση από το Διαδίκτυο, καθώς γνωρίζετε τις καθημερινές τους συνήθειες και μπορείτε άμεσα να δείτε αλλαγές στον τρόπο συμπεριφοράς. Έτσι λοιπόν, **αν παρατηρήσετε τα παρακάτω συμπτώματα**:
 - » Εκνευρισμός όταν το παιδί είναι εκτός Διαδικτύου
 - » Χρήση του Διαδικτύου πολύ περισσότερο από το προτιθέμενο
 - » Ξαφνική σχολική αποτυχία
 - » Διαταραχές ύπνου και αλλαγή των συνηθειών ύπνου/κούραση και υπνηλία μέσα στην τάξη
 - » Μειωμένη φυσική δραστηριότητα
 - » Διαταραχή στις διαπροσωπικές σχέσεις
 - » Αλλαγή των συνηθειών του παιδιού, όπως π.χ. παραμέληση φίλων, αγαπημένων χόμπι
 - » Παραμέληση της προσωπικής υγιεινής

επικοινωνήστε άμεσα με τη **Γραμμή Βοηθείας Υποστηρίζω 800 11 800 15 / help@safinternet.gr** του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου.

Το Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου και η Δράση Ενημέρωσης και Επαγρύπνησης Saferinternet.gr υλοποιούνται υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του προγράμματος πλαισίου Safer Internet: <http://ec.europa.eu/saferinternet>.

Η δράση Saferinternet.gr αποτελεί τον εθνικό εκπρόσωπο του Πανευρωπαϊκού Δικτύου Εθνικών Κέντρων Ενημέρωσης και Επαγρύπνησης Insafe: <http://www.saferinternet.org>.

Το έργο αυτό της Δράσης Ενημέρωσης Saferinternet.gr του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου βρίσκεται υπό άδεια Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 3.0 Greece

Επιτρέπεται η χρήση του έργου ως έχει και στο σύνολό του με αντιγραφή, διανομή και μετάδοση υπό τους εξής όρους:

1. Απαγορεύεται η χρήση του έργου μέσα στα πλαίσια σκοπού άμεσα ή έμμεσα κερδοσκοπικού.
2. Απαγορεύεται η διασκευή, η προσαρμογή ή η οποιαδήποτε άλλη μετατροπή, η αποσπασματική χρήση του έργου ή η δημιουργία παράγωγου έργου.
3. Απαγορεύεται η χρήση του έργου χωρίς αναφορά του δικαιούχου πνευματικής ιδιοκτησίας καθώς και των όρων που διέπουν την παρούσα άδεια.

Η παρούσα άδεια σε καμία περίπτωση δεν αναιρεί ή περιορίζει το ηθικό δικαίωμα του δικαιούχου πνευματική ιδιοκτησίας.
Για οιαδήποτε άλλη χρήση πέραν αυτής που προβλέπεται από τη συγκεκριμένη άδεια, απαιτείται γραπτή άδεια από τον δικαιούχο της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Για να δείτε αντίγραφο της άδειας, επισκεφθείτε:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/gr/>

Εκδότης: Safer Internet Hellas

Τηλ.: 210 6212365

Email: info@saferinternet.gr

URL: www.saferinternet.gr

Copyright © 2010 Safer Internet Hellas

Γραμμή Βοήθειας

800 11 800 15

Εάν το Διαδίκτυο δυσκολεύει τη ζωή
του παιδιού σας ζητήστε βοήθεια

safeline

www.safeline.gr

Καταγγείλετε παράνομο
περιεχόμενο στο Διαδίκτυο

Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου
Δράση Ενημέρωσης

s@ferinternet.gr
για ένα ασφαλέστερο διαδίκτυο

